

Прогноз

фітосанітарного стану та рекомендації щодо захисту сільськогосподарських рослин у господарствах Вінницької області восени 2024 року

Багатоїдні шкідники

Після тривалих періодів сухої та спекотної погоди в липні-серпні, яка відзначилася рядом рекордних показників за весь період спостереження та істотно впливала на розвиток **мишоподібних гризунів** в напрямку його пригнічення, восени помірний гідротермічний режим за наявності кормової бази сприятиме розселенню, розмноженню та шкідливості цих шкідників у посівах озимини (ріпак, пшениця, ячмінь). Повсюди очікується наростання чисельності гризунів, рівень якої визначатиметься поєднанням агрокліматичних, місцевих та організаційних умов. Це вимагатиме здійснення постійного моніторингу посівів озимини, насамперед, розміщених біля місць резервацій (площ багаторічних трав, лісосмуг, різноманітних неугідь).

*У великій мірі обмежує чисельність мишоподібних гризунів дотримання високої культури землеробства - знищення бур'янів, своєчасне і без втрат збирання врожаю, рання глибока зяблева оранка, а також знищення гризунів у місцях резервацій ще до їх розселення на посіви сільськогосподарських культур. В період вегетації за перевищення порогу шкідливості (3-5 жилих колоній на 1 га восени, більше 5 – навесні) використовують препарати на основі діючих речовин бродіфакум, бромадіолон, флорумафен згідно з «Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні» (Антимиша, принада, 2-3 пакетики (10 г) на нору, Багіра, ПР, 1,5-2,5 кг/га, Рат Кіллер Супер, ГП, 5-10 кг/га, інші). Ефективним засобом боротьби з гризунами є готові принади у формі воскових брикетів (0,005%-ний препарат Шторм) тощо. Брикети розкладають по 1 шт. в жилих нору або на відстані 10-15 м. При його поїданні гризуни гинуть через 4-8 днів. Якщо 100%-ї загибелі шкідників не досягнуто, розкладання принад повторюють через 7-10 днів до досягнення бажаного ефекту. Застосування **біологічного методу** залишається найбільш екологічно та економічно доцільним методом боротьби з гризунами. Для забезпечення високої господарської ефективності його слід застосовувати своєчасно, напередодні підйому чисельності їх популяцій та масового розмноження. Вносять біопрепарати Бактоцид, с.м., 2-3 г/нору, Родента БІО, з.п., 1-2 кг/га. Для самостійного виготовлення принад використовують Бактеронцид гель або Venator (Раттер, р.), по 1 л/10 кг принади.*

Натомість, цикл розвитку гусениць **кукурудзяного стеблового метелика** завершуватиметься, вони закінчуватимуть переміщення в місця зимівлі - нижню частину стебел. Пошкоджені качани у вологу погоду уражуватимуться **фузаріозом, пліснявими грибами**.

З метою зниження чисельності зимуючого запасу личинок кукурудзяного метелика слід забезпечувати низьку, не вище 10 см, висоту зрізу стебел під час збирання, проводити луцення стерні та ранню глибоку зяблеву оранку. Розвиток хвороб попереджують проведенням збиральних робіт в якнайбільш стислі строки, просушуванням вологого зерна до кондиційних показників та по можливості униканням його механічного травмування.

Восени на площах озимини шкодитиме II покоління **підгризаючих совок** - окличної, озимої, іпсилон. Наразі найбільша ймовірність утворення осередків підвищеної чисельності та шкідливості гусениць на посівах озимих зернових та ріпаку очікується в західній та північній частинах області.

Площі під озимину за 5-6 днів до сівби необхідно обстежити і в разі виявлення осередків з чисельністю 2-3 гусениці/м² застосувати отруєні принади з зеленої маси буряків, трав, капусти, кукурудзи, оброблених інсектицидами (2-3% препарату до ваги принад). Найкраще принади розкладати надвечір купками по 150-200 г кожна із розрахунку 15-30, у вогнищах - до 300-500 шт./га, прикриваючи в суху погоду землею. Отруєні принади ефективні та екологічно доцільні і в разі пошкодження сходів – «шилець», коли проводити обприскування інсектицидами ще зарано, особливо за осередкового ураження. З розвитком листової поверхні рослини обприскують Данадимом Мікс, КЕ, 1 л/га, Децисом 100ЕС, КЕ, 0,1-0,25 л/га, Карате Зеоном 050CS, СК, 0,3 л/га, Протеусом 1100D, МД, 0,5-1 л/га. Більш ефективні суміші фосфорорганічних і піретроїдних препаратів у половинних нормах з додаванням 3-4 кг/га сечовини. Крайці результати дають вечірні обробки, коли гусінь харчується на рослинах.

На пізній капусті, озимому ріпаку шкодитимуть **капустяна совка, совка-гамма, білани**, на кукурудзі - **бавовникова**, у якої за теплої погоди восени можливий розвиток III покоління.

За перевищення порогів шкідливості (на ріпаку – 2 гусениці/м², на капусті – 5 екз./рослину за 5% заселених рослин) проти гусениць листогризухих совок використовують Амліго 150ZC, ФК, 0,2-0,3 л/га, Белт

480SC, КС, 0,1-0,15 л/га, Вантекс, Мк.с., 0,1 л/га, Галіл, КС, 0,2-0,3 л/га, Данадим Мікс, КЕ, 1,0 л/га, Децис f-Люкс 25ЕС, КЕ, 0,25-0,3 л/га, Дімілін 480, КС, 0,4-0,5 л/га, Коннект 112,5SC, КС, 0,4-0,5 л/га, Радіант, КС, 0,3-0,5 л/га, інші. На пізньостиглих сортах капусти ефективні гормональні препарати Матч 050ЕС, КЕ, 0,4 л/га, Номолт, КС, 0,3 л/га, хімічні Альтекс, КЕ, 0,1-0,15 л/га, Белт 480SC, КС, 0,1 л/га, Воліам Флексі 300SC, КС, 0,3-0,4 л/га, Децис f-Люкс 25ЕС, КЕ, 0,3 л/га, Ексірель, СЕ, 0,25-0,5 л/га, Енжіо 247 SC, КС, 0,18 л/га, Проклейм 5SG, РГ, 0,3-0,4 кг/га, Фастак, КЕ, 0,1-0,15 л/га та **біопрепарати** Ленідоцид, в.р., 3-5 л/га, Ленідоцид-БТУ, р., 2,0-7,0 л/га, Скарадо-М, ЗП, 2,0-3,0 кг/га, обробки якими найбільш ефективні за дворазового застосування.

Шкідники та хвороби зернових культур

Восени на посівах зернових культур скрізь живитимуться личинки **хлібного туруна (жужелиці)**. Найсприятливіші агрокліматичні умови для розвитку шкідника створюються в осередках південної частини області, де і очікується найбільший рівень шкідливості, особливо на посівах зернових по зерновим.

Повсюди посіви зернових колосових заселятимуть **хлібні блішки та злакові мухи**. Шведська, гессенська, яра, чорна пшенична муха, мероміза відкладатимуть яйця на сходи рослин, з яких відроджуватимуться личинки й шкодитимуть восени. Зимують у них личинки, лялечки в несправжніх коконах або ж пупарії. У озимої мухи та опомізи пшеничної зимують личинки в оболонках яєць в поверхневому шарі ґрунту, які відроджуються та починають шкодити рано навесні.

Повсюди за сухої або помірно вологої погоди з підвищеним температурним режимом спостерігатиметься масовий розвиток у посівах зернових культур **попелиць, цикадок** та інших сисних шкідників – переносників вірусних хвороб. Це уможливило зростання поширеності хвороб **вірусно-мікоплазмової природи** (ВЖКЯ, ВЖМЯ, мозаїка та смугаста мозаїка пшениці, інші). Попередити поширення вірусних хвороб можливо лише шляхом проведення систематичних заходів захисту від сисних шкідників, не очікуючи перевищення ними порогів шкідливості.

Розвиток хвороб зернових колосових (**борошниста роса, септоріоз, бура листкова іржа**) восени очікується насамперед на ранніх, загущених, добре удобрених посівах за теплої і вологої погоди.

Перед сівбою бажано провести фітопатологічний аналіз насіння, який дає можливість обґрунтованого вибору необхідного протруйника відповідного спектру фунгітоксичної дії. Це забезпечує гарантоване знешкодження збудників хвороб, які передаються через насіннєвий матеріал, а також послаблює негативний вплив пошкоджень та травмування на якість посівного матеріалу, стимулює ріст і розвиток рослин в результаті дії препаратів на деякі фізіологічні процеси в насінні, що проростає, і таким чином покращує перезимівлю озимих культур. Тому передпосівне протруєння насіння зберігає 5-7, а за епіфітотійного розвитку хвороб – до 15-20 ц/га зерна.

Для протруєння використовують препарати Авіценна, СЕ, 0,4-0,6 л/т, Антал, ТН, 0,3-0,4 л/т, Бенефіс, МЕ, 0,6-0,8 л/т, Вайбранс Інтеграл 235FS, ТН, 1,5-2 л/т, Віал Тріо, КС, 1,25 л/т, Вінцит Форте SC, КС, 1-1,25 л/т, Вітавакс 200ФФ, ВСК, 2,5-3 л/т, Дивіденд Стар 036FS, ТН, 1 л/т, Іншур Перформ, т.к.с., 0,5 л/т, Кінто Плюс, ТН, 1-1,5 л/т, Ламардор Про 180FS, ТН, 0,5-0,6 л/т, Максим Тріо 60FS, ТН, 1,5-2 л/т, Оплот Тріо, КС, 0,4-0,6 л/т, Оріус 5, ТН, 1,25-1,5 л/га, Пассад 190, ТН, 0,3-0,5 л/т, Ранкона І Мікс, МЕ, 1-1,2 л/т, Селест Топ 312FS, ТН, 1-2 л/т, Сертіккор 050FS, ТН., 0,75-1 л/т, Систіва, ТН, 0,75-1,5 л/т, Сценік 80FS, ТН, 1,3-1,6 л/т, Терція, КС, 2-2,5 л/т, ТМТД, КС, 3-4 л/т, Тримбіта, ТН, 0,75-1 л/т, інші згідно «Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Такі протруйники, як Бенефіс, МЕ, 0,6-0,8 л/т, Вайбранс Інтеграл 235FS, ТН, 1,5-2 л/т, Вітавакс 200ФФ, ВСК, 2,5-3,0 л/т, Іншур Перформ, т.к.с., 0,5 л/т, Ламардор 400FS, ТН, 0,2 л/т, Ламардор Про 180FS, ТН, 0,5-0,6 л/т, Юнта Квадро 373,4 FS, ТН, 1,5-1,6 л/т загалом ефективні проти збудників кореневих гнилей, а Латітюд, ТН, 1-2 л/т - зокрема проти офіобольозної кореневої гнилі. Розвиток пітіума, як і інших кореневих гнилей, обмежує Сертіккор 050FS, ТН в нормі 0,75-1,0 л/га, який, однак, в посушливих умовах може бути фітотоксичним.

Небезпеку розвитку снігової плісняви, яка існує щороку, найкраще попереджують Кінто Дуо, КС, 2,0-2,5 л/т, Ламардор 400 FS, ТН, 0,2 л/т, Ламардор Про 180 FS, ТН, 0,5-0,6 л/т, 1,5-1,6 л/т, Максим 025FS, ТН, 1,5-2 л/т, Максим Стар 025FS, ТН, 1-2 л/т, Пассад 190, ТН, 0,3-0,5 л/т, Систіва, ТН, 1-1,5 л/т, Сценік 80 FS, ТН, 1,3-1,6 л/т, Фунабен Т 480FS, ТН, 2,5 л/т, Юнта Квадро 373,4 FS, ТН. Іншими заходами для попередження та послаблення навесні розвитку снігової плісняви є уникання повторних та загущених посівів, підвищених доз азоту, проведення осінніх підживлень фосфорно-калійними добривами. Фосфорні і калійні добрива, крім того, стримують розвиток кореневих гнилей, іржі.

Для захисту сходів протягом перших 2-3 тижнів вегетації за небезпеки шкідливості хлібної

жуужелиці, дротяників і несправжніх дротяників, цикадок, попелиць, злакових мух та інших шкідників насіння за 1-5 днів до сівби протруюють препаратами Бакаш, ТН, 1,0-1,2 л/т, Вайбранс Інтеграл 235FS, ТН, 1,5-2 л/т, Гаучо 70WS, ЗП, 0,25-0,5 кг/т або аналогами (д.р. імідаклопрід), Гаучо Плюс 466FS, ТН, 0,3-0,6 л/т (по стерньових попередниках - 0,6-0,8 л/т), Гаучо Ево 275FS, ТН, 2 л/т, Кантаріс, ТН, 0,8-1,0 л/т, Командор Гранд, ТН, 0,3-1 л/т, Круїзер 350FS, ТН, 0,4-0,5 л/т або аналогами (д.р. тіаметоксам), Пентафорс 322FS, ТН, 1,5-2 л/т, Рекорд Квадро, ТН, 0,3-0,4 л/т, Селест Топ 312,5FS, ТН, 1-2 л/т, Тіатрин, ТН, 0,3-0,5 л/т, Тринаванта, ТН, 1 л/т, Юнта Квадро 373,4 FS, ТН, 1,5-1,6 л/т (10 л води на 1 т насіння), Тримбіта, ТН, 0,75-1 л/т та іншими дозволеними інсектицидами.

Проти вищезазначених фітофагів та личинок **підгризаючих совок** ефективні Гаучо 70WS, ЗП, 0,25-0,5 кг/т (або аналоги), Пентафорс 322FS, ТН, 1,5-2 л/т, а також Юнта Квадро 373,4 FS, ТН за максимальних норм.

Личинок **хлібної жуужелиці** за перевищення чисельності 1-2 екз./м² у фазу сходів, та 2-3 екз./м² під час куцання знешкоджують Альфагардом 100, КЕ, 0,15 л/га, Бореєм, КС, 0,16 л/га, Бореєм Нео, КС, 0,2-0,4 л/га, Енжіо 247SC, КС, 0,25-0,4 л/га, Ефорією 247SC, КС, 0,25-0,4 л/га, Нуредіном Супер, КЕ, 1 л/га, Пестоном, КЕ, 1-1,5 л/га, Фостраном, КЕ, 1,5 л/га, Шаманом, КЕ, 1,0 л/га.

Якщо інтенсивність льоту злакових мух перевищує 40-50 екз./100 помахів сачком, щільність цикад - 70-150 екз./м², личинок попелиць - 40-50 екз./м², жуків хлібної смугастої блішки 30-50 екз./м², необхідно провести крайові або суцільні обробки посівів Альфагардом 100, КЕ, 0,1-0,15 л/га, Бореєм Нео, КС, 0,15-0,4 л/га, Карате Зеон 050CS, СК, 0,15-0,2 л/га, Ріджбеком, СЕ, 0,3-0,4 л/га, Фастаком, КЕ, 0,1 л/га, Фатріном, КЕ, 0,1-0,15 л/га. В разі заселення личинками злакових мух більше 6-10% стебел обробіток проводять системними препаратами (Бі-58 Новий або аналоги).

У фазі куцання за інтенсивності ураження **борошнистою рососою, бурою листковою іржею** - 1%; **септоріозом** листя - 5% бажано провести захист системними фунгіцидами - Альто Супер 330ЕС, КЕ, 0,4-0,5 л/га, Дерозалом 500 SC, КС, 0,5 л/га, Імпактом 25 SC, КС, 0,5 л/га, Тілтом Турбо 575ЕС, КЕ, 0,8-1 л/га, Фолікуром 250EW, ЕВ, 0,5-1 л/га, іншими.

Шкідники та хвороби озимого ріпаку

Рослинам ріпаку у вересні найбільше загрожуватимуть **капустяні блішки**, у жовтні - **ріпаківий пильщик**. Живлення різноманітних листогризучих шкідників (**капустяна та совка-гамма, капустяна міль, капустяний та ріпний білани**) спостерігатиметься повсюди, що може призвести до утворення окремих осередків, де їх чисельність перевищуватиме поріг шкідливості.

Повсюди на посівах ріпаку поширюватимуться **альтернаріоз, фомоз**, можливий розвиток **пероноспорозу та циліндрспорозу**.

Проти капустяних блішок за їх чисельності 5 і більше екз./м² на нетоксикованих сходах озимого ріпаку (в разі сухої погоди з температурою вище 15°C) застосовують Ваєго 200SC, КС, 0,2-0,3 л/га, Венон, КС, 0,2-0,4 л/га, Децис f-Люкс 25ЕС, КЕ, 0,25-0,5 л/га, Децис 100ЕС, КЕ, 0,1-0,15 л/га, Локус, КС, 0,1-0,25 л/га, Протеус 110OD, МД, 0,5-0,75 л/га, Фастак, КЕ, 0,10-0,15 л/га (забороняється використовувати солому на корм тваринам, олію – для харчування та в харчовій промисловості), Цезар, КЕ, 0,125-0,15 л/га або іншими згідно «Переліку».

Проти **ріпаківого пильщика, листойда** (за перевищення порогу шкідливості 3 екз./м²), **біланів та капустяної совки** (ЕПШ - 2 гусениці/м²), а також **капустяних клопів** в період від фази 2-4 листків до утворення розетки застосовують Борей, КС, 0,1-0,14 л/га, Ваєго 200SC, КС, 0,2-0,3 л/га, Венон, КС, 0,2-0,4 л/га, Галіл, КС, 0,2-0,3 л/га, Децис f-Люкс 25ЕС, КЕ, 0,25-0,5 л/га, Калінсо 480SC, КС, 0,15 л/га, Локус, КС, 0,1-0,25 л/га, Ф'юрі, ВЕ, 0,1 л/га, інші за Переліком.

У фазі 4-5 листків за появи перших ознак розвитку хвороб - **альтернаріозу, фомозу, циліндрспорозу, пероноспорозу** та для попередження розвитку **склеротиніозу** – посіви обприскують фунгіцидами Альтерно, КЕ, 0,5-1 л/т, Сіметра 325SC, КС, 0,5-1 л/га, Супрім, ЕВ, 1-1,5 л/га, Тріафер Т300, КС, 0,6-1 л/га, іншими згідно «Переліку».

Для запобігання переростання, підвищення стійкості до екстремальних погодних умов, покращення перезимівлі та контролю розвитку хвороб в період 3-7 листків проводять інгібування росту листя шляхом обприскування Карамбою Турбо, РК, 0,7-1,4 л/га, Тілмором 240ЕС, КЕ, 0,75-0,9 л/га, Тілтом 250ЕС, КЕ, 0,5 л/га, Фолікуром 205EW, ЕВ, 0,5-0,75 л/га, або їх аналогами згідно «Переліку».

Начальник управління фітосанітарної безпеки

підписано

Наталія САМБОРСЬКА

Заступник начальника відділу захисту рослин,
фітосанітарної діагностики та прогнозування

підписано

Володимир ТЕЛЕФУС